

Aan de gemeenteraad van de
gemeente Noord-Beveland
Postbus 3
4490 AA WISSENKERKE

Datum

4 juli 2019

Ons kenmerk

2019.070926/JI

Behandeld door

M.C. Capelle

W.A. de Leeuw MGA RA

Geachte leden van de raad,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag aan met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2018 van de gemeente Noord-Beveland. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2018 van de gemeente Noord-Beveland.

De jaarrekening 2018 van de gemeente Noord-Beveland geeft een getrouw en rechtmatig beeld

De jaarrekening 2018 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Noord-Beveland. Bij deze jaarrekening hebben wij op 27 juli 2019 een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid verstrekt.

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging van 6 november 2018.

Wij bespreken onze bevindingen met de raad

Wij hebben deze rapportage in concept besproken tijdens de bijeenkomst met de raad op 27 juni 2019. Wij hebben de inhoud van dit accountantsverslag afgestemd met de portefeuillehouder financiën, de gemeentesecretaris, de concerncontroller en de betrokken medewerkers financiën.

Graag danken wij u en uw medewerkers voor de medewerking die wij hebben ervaren tijdens onze controle.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

W.A. de Leeuw MGA RA

Op alle opdrachten verricht door Deloitte zijn de 'Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, mei 2018' gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837 van toepassing.

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853. Deloitte Accountants B.V. is a Netherlands affiliate of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting controle 2018	4
Inleiding	5
Belangrijkste bevindingen uit onze controle	8
De financiële positie van uw gemeente	19
Interne beheersing	22
Overige aangelegenheden	25
Bijlagen	27

Bestuurlijke samenvatting controle 2018

Conclusies jaarrekeningcontrole 2018

Getrouwheid en rechtmatigheid	<ul style="list-style-type: none"> • Wij hebben een goedkeurend oordeel afgegeven voor getrouwheid en rechtmatigheid. • De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 295.000 respectievelijk € 885.000.
Financiële positie	<ul style="list-style-type: none"> • Het eigen vermogen is afgenomen van € 19,5 miljoen per ultimo 2017 naar € 18,6 miljoen per ultimo 2018. • Het weerstandsvermogen bedraagt € 6.950.000. Deze weerstandscapaciteit is hoger dan de door de gemeente onderkende aanwezige risico's ad € 4.766.000. Het weerstandsvermogen wordt in het jaarverslag gekwalificeerd als ruim voldoende (in jaarverslag 2017 als voldoende).
Interne beheersing	<ul style="list-style-type: none"> • Op basis van onze tussentijdse en jaareinde controlewerkzaamheden hebben wij geen significante tekortkomingen geïdentificeerd in de internebeheersingsmaatregelen voor de financiële verslaggeving. • Wij kunnen niet steunen op de IT-omgeving en hebben daarom extra gegevensgerichte werkzaamheden verricht, waaronder detailcontroles. • Wij stellen vast dat er ruimte bestaat om de precisie te vergroten van de vastleggingen van de interne-beheersingsmaatregelen ter afdekking van de significante risico's.
Kwaliteit verslaggeving	<ul style="list-style-type: none"> • Wij hebben het door het management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingspraktijken geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Indien nodig, hebben wij specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving. Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt.
Grondexploitatie	<ul style="list-style-type: none"> • Wij hebben het proces beoordeeld waarmee het management schattingsposten met betrekking tot de grondexploitatie ontwikkelt, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Een en ander in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel. Indien nodig hebben wij specialisten ingeschakeld bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving. Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt.
Overige gemeentespecifieke onderwerpen	<ul style="list-style-type: none"> • Onzekerheden over rechtmatigheden en getrouwheid sociaal domein (persoonsgebonden budgetten). • Deze onzekerheden hebben geen invloed op de strekking van de verklaring.

Inleiding

Onze belangrijkste bevindingen

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2018 afgegeven

Wij hebben onze controle van de jaarrekening 2018 van gemeente Noord-Beveland uitgevoerd, en hebben een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid bij deze jaarrekening af te geven.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot het vermogen en het resultaat

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze rapporteringsdrempel die van invloed zijn op het vermogen of het resultaat van de gemeente.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot rechtmatigheid, met uitzondering van de PGB's

De in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 zijn in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het controleprotocol voor boekjaar 2018 en bijbehorende normenkader.

Op basis van de uitgevoerde controlewerkzaamheden met betrekking tot de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen hebben wij geen onrechtmatigheden vastgesteld die impact hebben op de strekking van de controleverklaring.

De begrotingsoverschrijdingen zijn in de jaarrekening toegelicht. De gemeente heeft geconcludeerd dat geen sprake is van begrotingsonrechtmatigheden.

Er is geen sprake van controleverschillen (feitelijke afwijkingen) ten aanzien van rechtmatigheid, met uitzondering van de Persoonsgebonden budgetten (PGB's).

De in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 zijn in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2018.

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2018 verstrekt.

De onzekerheid van € 228.000 inzake de PGB-bestedingen valt binnen de tolerantie van € 885.000, en heeft geen invloed op de strekking van de controleverklaring.

Onzekerheden in de PGB-bestedingen

De PGB-bestedingen zijn door uw gemeente (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft een oordeel met beperking bij de verantwoordingen 2018 verstrekt, vanwege rechtmatigheidsafwijkingen.

Het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie over de prestatielevering (getrouwheid) voor de verantwoorde PGB-bestedingen in de jaarrekening 2018 leidt tot een onzekerheid in onze controle voor de getrouwheid en de rechtmatigheid van in totaal € 228.000. Deze onzekerheid valt binnen de tolerantie van € 885.000, en heeft daarmee geen invloed op de strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening 2018.

Het (verplichte) overzicht van controleverschillen groter dan de rapportagetolerantie ad € 20.000 treft u aan in de bijlagen A1 en A2 van deze rapportage.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot SiSa

Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage 2018 geconstateerd.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze rapporteringsdrempel die van invloed zijn op de WNT.

Onze opdracht is ongewijzigd uitgevoerd

Met de opdrachtbevestiging van 6 november 2018 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2018. Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend (geweest) voor onze controle:

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- De Controleverordening gemeente Noord-Beveland (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet).
- Het aan uw raad op 20 december 2018 door het college ter kennisname aangeboden Normenkader 2018.

De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging en is nader omschreven in het auditplan. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking of wijziging in de reikwijdte van onze controle. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2018 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Noord-Beveland

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de memberfirms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectievelijke zuster- en/of dochterondernemingen en de gemeente, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging is te vinden in bijlage C bij deze rapportage.

Er zijn geen belangrijke wijzigingen in de verslaggevingsregels

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn zeer belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de resultaten van de gemeente.

Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente zijn uiteengezet in de toelichting in de jaarrekening 2018.

Wij hebben het door het management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingspraktijken geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Indien nodig, hebben wij specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving. Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt.

Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2018 uitgevoerd met inachtneming van de volgende toleranties, zoals opgenomen in de door u vastgestelde controleverordening:

- Voor fouten bedraagt de tolerantie 1% van het totaal van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: **€ 295.000.**
- Voor onzekerheden bedraagt de tolerantie 3% van het totaal van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: **€ 885.000.**

Als rapportagetolerantie voor fouten en onzekerheden gelden conform het protocol voor de accountantscontrole op de jaarrekening 2018 van de gemeente Noord-Beveland een bedrag van € 20.000.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

De financiële positie van de gemeente

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2018.

Wij hebben het door het college en de directie toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Waar nodig hebben wij specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, aannames, berekeningen en consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggevingsvoorschriften.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening

De jaarstukken 2018 van uw gemeente bestaan uit:

- Het jaarverslag 2018 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen).
- De jaarrekening 2018 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting en de SiSa-bijlage).

In het onderdeel "programmaverantwoording" van het jaarverslag dient informatie te worden opgenomen met betrekking tot de vragen: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (over o.a. weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag.

Op basis van Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 is de accountant verplicht bepaalde werkzaamheden uit te voeren met betrekking tot het jaarverslag en de andere informatie die in de jaarstukken is opgenomen. Als onderdeel van dit vereiste hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag de vereiste informatie bevat op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en artikel 26 BBV.
- Wij hebben, voor zover wij kunnen beoordelen, vastgesteld dat de verklaringen van de gemeenteraad in het jaarverslag en de andere informatie zoals opgenomen in de jaarstukken verenigbaar zijn met de beweringen en verklaringen die in de jaarrekening zijn opgenomen.
- Wij hebben vastgesteld dat de verklaringen in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de uitgevoerde controlewerkzaamheden.

Tijdens onze controle hebben wij geen tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd.

Het jaarverslag en de jaarrekening zijn goed met elkaar verenigbaar.

De grondexploitaties zijn geactualiseerd

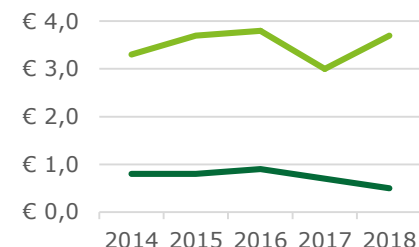
De veruit grootste balanspost met betrekking tot de onderhanden projecten betreft de post 'voorraden' (grondexploitaties). De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot drie P's:

- **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt. Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- **Programmering:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse gemaakt van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) binnen de projecten in relatie tot de huidige marktvrage in de gemeente?
- **Prijs:** de verkoopprijzen van woningen en dus van grond hebben langere tijd onder druk gestaan. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen voor actualisatie van de grondexploitaties, zijnde vooral de uitgangspunten voor de planning (fasering), de programmering, het prijsbeleid, maar ook de parameters voor kosten- en opbrengstenstijgingen en de gehanteerde rekenrente (renteomslagmethode), hebben wij het volgende in overweging genomen:

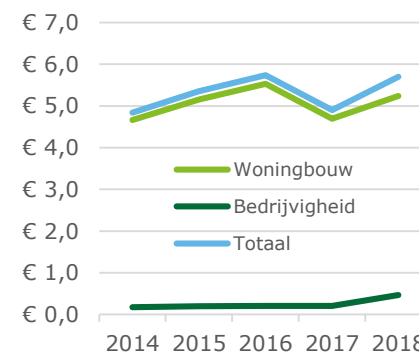
- Of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken, onderling afhankelijk en intern consistent zijn, en of ze redelijk lijken wanneer ze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd.
- Of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen; met andere woorden: is er consistentie met de algemene economische omgeving en de economische omstandigheden in/bij de gemeente?
- Of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de raad.
- Of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (met andere woorden: is historische informatie representatief voor toekomstige situaties?).

Belangrijkste grexen (boekwaarde in miljoen)

Project Stadpolder Kortgene
Project Sportvelden Wissenkerke

Totaal grexen (boekwaarde in miljoen)

Wij hebben voor deze gebieden het proces beoordeeld waarmee het management schattingsposten ontwikkelt, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd, een en ander in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel. Indien nodig hebben wij specialisten ingeschakeld bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving. Een en ander in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel en niet om ons een afzonderlijk oordeel te vormen over de grondexploitaties. Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt.

De grondexploitaties zijn door u voor de jaarrekening 2018 opnieuw doorgerekend (geactualiseerd). Waar nodig zijn door u de verwachtingen bijgesteld, waarmee tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden getroffen dan wel tussentijdse winst op basis van de POC-methode moet worden genomen.

Uitmo 2018 is op basis hiervan € 62.400 toegevoegd in de voorziening negatieve plannen, om de naar verwachting niet meer met verkopen goed te maken kosten (2017: € 43.000) te dekken.

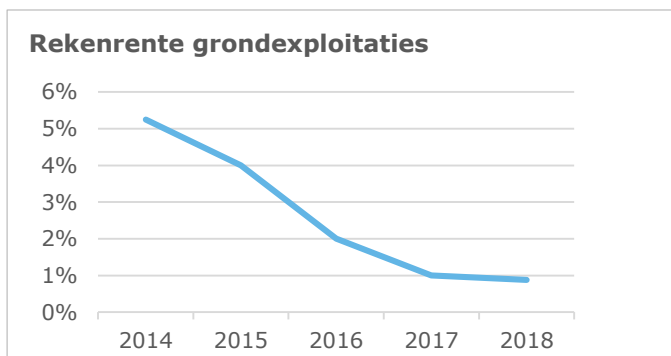
Verder is uitmo 2018 voor een bedrag van € 981.000 aan tussentijdse winst genomen volgens bovengenoemde methode.

Voor een nadere onderbouwing van de hoogte van de voorziening verwijzen wij u naar de paragraaf 'Grondbeleid' (hoofdstuk 2.2.7 van het jaarverslag 2018) en naar de MPG, waar u de belangrijkste complexen en de daarmee gepaard gaande risico's toelicht.

Zoals blijkt uit de figuren hiernaast nemen de nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten af en wordt een overschot (eindwaarde) van in totaal € 3,6 miljoen verwacht (2017: € 4,5 miljoen). Deze (verwachte) uitkomsten zijn in belangrijke mate afhankelijk van de uitgangspunten voor de planning (fasering) en van de gehanteerde rekenrente (renteomslagmethode).

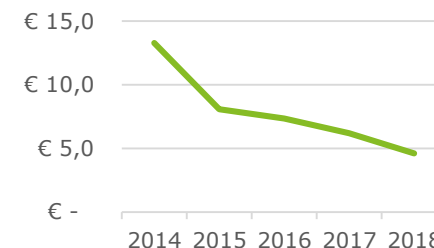
De rekenrente voor actualisatie grondexploitaties

De bij de actualisatie van de grondexploitaties gehanteerde rekenrente is berekend op basis van de voorschriften van de Commissie BBV en ontwikkelt zich als volgt:

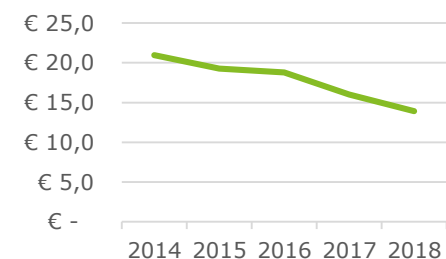

Voor de komende jaren geldt een bandbreedte van 0,5% ten opzichte van de gehanteerde rente (0,8823%), waarbinnen bijstelling niet hoeft plaats te vinden.

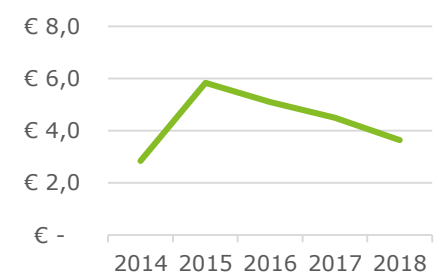
Nog te maken kosten (in miljoen)

Te realiseren opbrengsten (in miljoen)

Resultaat (contante waarde in miljoen)

Recapitulatie ontwikkeling boekwaarde

De ontwikkeling van de boekwaarde van de gronden in exploitatie is als volgt samen te vatten:

	Bedrag x € 1.000
Boekwaarde 31-12-2017	4.900
Bij: investeringen 2018	1.985
Af: grondverkoppen 2018	-2.101
Bij: tussentijdse winst/verlies	918
Boekwaarde 31-12-2018	5.702

Sprake is van een aanzienlijke stijging van de investeringen 2018 ten opzichte van 2017. De investeringen bedroegen in 2017 € 728.000 ten opzichte van € 1.985.000 in 2018. Door de omvangrijke investeringen 2018 is de totale boekwaarde van de grondexploitaties gestegen. De grootste investeringen zijn gedaan in het bouwrijpmaken van de Stadpolder Kortgene.

De grondverkoppen zijn licht gedaald ten opzichte van 2017. Deze grondverkoppen bedroegen in 2017 € 2.436.000 ten opzichte van € 2.101.000 in 2018.

Daarnaast is er per saldo een bedrag van € 918.000 aan tussentijdse resultaten genomen welke een verhogend effect hebben op de boekwaarde van de grondexploitaties.

Stadspolder Kortgene

De totale boekwaarde van Stadspolder bedraagt € 3,7 miljoen, waarbij het verwachte resultaat in 2018 is gedaald van € 526.000 tot € 457.000. In de afgelopen jaren is de geraamde afzet bijgeraamd. Hieronder is een overzicht opgenomen van de geplande afzet in 2016 en de huidige geplande afzet in 2018:

Segment	Planning 2016	Planning 2018
Sociale voorzieningen	1.139.031	1.139.031
Nederland Ontwikkelt		2.475.399
Rietpluimen	1.695.074	1.673.750
Bouw vrije sector	5.853.138	2.803.628
Appartementen	200.000	200.000
Overig	58.100	58.100
Totaal	8.945.343	8.349.908

Hieruit blijkt dat het segment bouw vrije sector flink is afgenomen in de huidige planning met een daling van de opbrengst tot gevolg; de kosten dalen overigens ook aanzienlijk. De gemeente heeft gekozen om meer samen te werken met projectontwikkelaars. Dit zorgt voor een lager risicoprofiel maar ook een lager verwacht resultaat. Van de verkopen is momenteel 25,17% gerealiseerd.

Er zijn daarnaast ook buffers om risico's op te vangen, zoals

- Relatief geringe boekwaarde per m2 van € 68.
- Bestemmingsreserve bestemmingsplannen ten behoeve van het afdekken van risico's.

Sportvelden Wissenkerke

De totale boekwaarde van Sportvelden bedraagt € 0,5 miljoen, waarbij het verwachte resultaat is gestegen van € 871.000 tot € 878.000. Van de verkopen is momenteel 27,78% gerealiseerd.

Evaluatie van de belangrijkste inschattingen van het management

Uw gemeente heeft voorzieningen gevormd voor verliezen, risico's of verplichtingen die hun oorsprong vinden in het huidige boekjaar of eerdere boekjaren, maar waarvan de (verwachte) uitgaven in de toekomst liggen.

Binnen de voorzieningen maakt u conform het BBV onderscheid naar voorzieningen voor 'verplichtingen, verliezen en risico's', ter 'egaliseren van kosten' ('groot onderhoud'), en 'voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is'.

De gemeente heeft de keuze om voor groot onderhoud een egalisatievoorziening te vormen dan wel kosten voor groot onderhoud ten laste te brengen van de exploitatie. De gemeente Noord-Beveland verwerkt haar onderhoudskosten via de exploitatie.

Wij merken hierbij op dat vanaf 2019 het verplicht is voor achterstallig onderhoud in kapitaalgoederen een voorziening op te nemen. Wij adviseren het college vanaf 2019 hiermee rekening te houden.

Voor de voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's en de voorzieningen ter egaliseren van kosten zijn naar hun aard gebaseerd op veronderstellingen en schattingen van het management en het college.

Zij schatten op basis van hun kennis van de gemeente en haar omgeving in wat het effect van de te voorziene risico's, verplichtingen en kosten zal zijn in de komende jaren en wat de omvang van de voorziening moet zijn.

Wij hebben voor deze gebieden het proces beoordeeld waarmee het management schattingsposten ontwikkelt, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Een en ander in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel en niet bedoeld om ons een oordeel te vormen over individuele schattingsposten.

Indien nodig hebben wij specialisten ingeschakeld (bijv. actuarissen, taxateurs, belastingsspecialisten en derivaten specialisten) bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving. Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt.

Voorziening precario

In het boekjaar 2017 is een voorziening gevormd voor de in rekening gebrachte en van Enduris B.V. ontvangen precariobelasting op kabels en leidingen 2016 en 2017.

De fiscale juistheid van de aanslagen van de gemeente Hulst (en daarmee overeenkomstig de gemaakte afspraken met Enduris B.V. die van alle Zeeuwse gemeenten) is namelijk onderhevig aan een gerechtelijke procedure waarbij in hoger beroep Enduris voor het belastingjaar 2015 in het gelijk is gesteld. Ook voor de belastingjaren na 2015 lopen er momenteel gerechtelijke procedures. Voorzichtigheidshalve zijn de baten precariobelastingen 2018 (€ 253.000) aan de voorziening toegevoegd, waardoor ultimo 2018 de voorziening € 745.000 miljoen bedraagt.

Immateriële vaste activa

De gemeente Noord-Beveland heeft een multifunctionele accommodatie (MFA) gebouwd. Het appartementsrecht betreffende deze MFA is overgedragen aan de stichting Gebouwenbeheer Noord-Beveland voor een lager bedrag dan de bouwsom. De gemeente heeft het verschil met de bouwsom onder de immateriële vaste activa verwerkt als bijdrage aan activa in eigendom van derden voor € 4,1 miljoen per ultimo 2018. De btw op de bouwkosten is als vooraf trek onder aftrek van de af te dragen btw over de waarde van het appartementsrecht bij de fiscus in rekening gebracht. Ons is medegedeeld dat de belastingdienst stelling neemt tegen dit fiscale voordeel. De gemeente stelt zich op het standpunt dat zij binnen thans geldende fiscale regels heeft gehandeld. Het mogelijk fiscaal risico is derhalve niet verwerkt in de jaarrekening, maar opgenomen als risico in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Sociaal domein (3 decentralisaties)

De gemeente Noord-Beveland voert diverse sociale wetten uit in het sociaal domein, waarbij taken veelal zijn ondergebracht bij derde partijen. Wij noemen de volgende belangrijkste onderdelen:

Onderdeel	Bedrag x € 1.000	Uitvoerder	Wijze van uitbesteding	Bepaling last boekjaar
Uitkeringen (Participatiedeel)	1.336	GR de Bevelanden	Mandatering	Afrekening op basis van werkelijke kosten
Werkdeel (WSW)	583	De Betho	Delegatie	Vaste bijdrage op basis van de begroting
Jeugdwet (voorlopig)	2.367	Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland	Delegatie	Afrekening op basis van werkelijke kosten
Wmo	1.483	GR Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterschelderegio	Delegatie	Afrekening op basis van werkelijke kosten
PGB's Wmo/Jeugd	228	Sociale Verzekeringsbank	Mandatering	Afrekening op basis van werkelijke kosten

Voor de jaarrekeningcontrole 2018 hebben wij – met inachtneming van de Audit Alert Sociaal Domein van de beroepsorganisatie van accountants (NBA) – de door uw gemeente getroffen maatregelen om te komen tot een getrouwe en rechtmatige besteding van de zorg in natura (Wmo en Jeugd, exclusief PGB) geëvalueerd.

Uitkeringen/werkdeel

Uitvoering van de Uitkeringsregelingen (WWB, participatiewet, Ioaw, Ioaz en BBZ) als ook het werkdeel zijn gemandateerd aan de gemeenschappelijke regeling (hierna: GR) de Bevelanden. De gemeente Noord-Beveland betaalt de werkelijke kosten per gemeente. Voor het bepalen van de hoogte van deze bijdrage is de gemeente derhalve afhankelijk van de verantwoording van GR de Bevelanden.

Jeugdwet

Uitvoering van de jeugdwet is uitbesteed aan de inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland, welke is gepositioneerd als een bestuurscommissie onder de GGD Zeeland. Over de voorgaande jaren is bij de jaarrekening van de GGD Zeeland een verklaring van oordeelonthouding afgegeven wegens een wezenlijke onzekerheid in de rechtmatigheid van de zorgkosten. Omdat de verantwoordelijkheid van de uitvoering van de Jeugdwet is gedelegeerd aan de GGD Zeeland, raakt deze onzekerheid niet de gemeentelijke jaarrekening. Overigens wordt de wezenlijke onzekerheid in de rechtmatigheid van de zorgkosten grotendeels veroorzaakt doordat de rechtmatigheid van de toekenning van zorg niet kon worden vastgesteld. Dit betreft een taak welke door de gemeenten wordt uitgevoerd.

De definitieve jaarrekening van de GGD Zeeland wordt in een laat stadium aan de gemeente opgeleverd, waardoor het gemeentelijke jaarrekeningproces ernstig wordt verstoord. De hoogte van de gemeentelijke bijdragen aan de inkooporganisatie is namelijk gebaseerd op basis van de werkelijke zorgkosten per gemeente. Voor het bepalen van de hoogte van deze bijdrage is de gemeente derhalve afhankelijk van de jaarrekening van de GGD Zeeland.

Wij hebben begrepen dat het Algemeen Bestuur van de GGD Zeeland inmiddels een andere verrekeningswijze voorstaat die ingaande de begroting 2020 wordt geïmplementeerd. Het bepalen van de gemeentelijke bijdragen op basis van de begroting betekent dat de gemeenten niet meer hoeven te wachten op de jaarrekening van de GGD Zeeland alvorens de jaarrekening van de gemeente kan worden opgesteld. Het resultaat van de jaarrekening van de GGD Zeeland is dan te betrekken bij de bepaling van de bijdrage van een jaar later (t+1).

Wet maatschappelijke ondersteuning

Uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (hierna: WMO) is gedelegeerd aan de gemeenschappelijke regeling (hierna: GR) SWVO. De definitieve jaarrekening van de GR SWVO wordt in een laat stadium aan de gemeente opgeleverd, waardoor het gemeentelijke jaarrekeningproces ernstig wordt verstoord. De gemeente Noord-Beveland betaalt de werkelijke kosten. Voor het bepalen van de hoogte van deze bijdrage voor de WMO is de gemeente derhalve afhankelijk van de verantwoording van GR SWVO.

Persoongebonden budgetten

De PGB-bestedingen zijn (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft een oordeel met beperking bij de verantwoordingen 2018 verstrekt, vanwege rechtmatigheidsafwijkingen.

Het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie over de prestatielevering (getrouwheid) voor de verantwoorde PGB-bestedingen in de jaarrekening 2018 alsook de geconstateerde rechtmatigheidsafwijkingen, leiden tot een onzekerheid in onze controle voor de getrouwheid en rechtmatigheid van in totaal € 0,2 miljoen.

Controleproces

Zoals uit voorgaande passages blijkt is de gemeente voor de jaarverslaggeving voor het sociaal domein sterk afhankelijk van derde partijen. Late aanlevering van noodzakelijke verantwoordingsinformatie verstoren het gemeentelijk jaarrekeningproces en (rechtmatigheids)bevindingen kunnen leiden tot fouten en/of onzekerheden in de gemeentelijke jaarrekening. Monitoring dat derde partijen tijdige en juiste informatie aanleveren die voldoen aan de daaraan te stellen eisen is een aandachtspunt voor het management. Dit wordt nog versterkt door de zware budgettaire consequenties van het Sociaal Domein.

Wij adviseren u voor de vaststelling van de getrouwheid (inclusief prestatielevering) en de rechtmatigheid van de PGB toereikende interne controle op te zetten en uit te voeren om voor de jaarrekening 2019 de onzekerheden zoveel mogelijk weg te nemen.

Begrotingsoverschrijdingen zijn toegelicht in de jaarrekening

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2018 hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

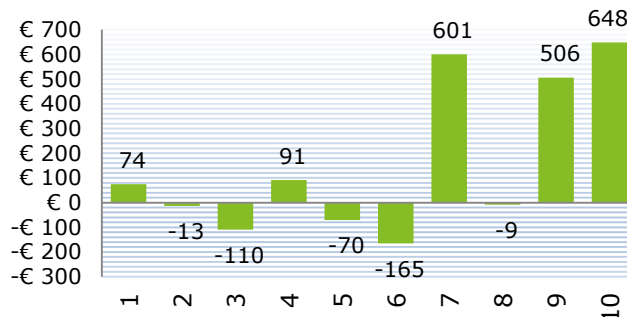
Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2018 van de Commissie BBV.

De belangrijkste inhoudelijke aanpassing betreft de vaststelling dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma. Zoals blijkt uit de hierna opgenomen figuur is op een vijftal programma's een begrotingsoverschrijding op de lasten te constateren.

Verschillen tussen werkelijke en begrote lasten (in duizenden)

Deze overschrijdingen zijn in te delen in de categorieën zoals genoemd in de Kadernota Rechtmatigheid 2018 (paragraaf 4.2.3) en zijn in de tabel hiernaast door ons vermeld.

Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van deze overschrijding naar de analyse begrotingsrechtmatigheid zoals opgenomen in de jaarrekening 2018. Hiermee legt uw gemeente verantwoording af over de rechtmatigheid van de lasten over 2018. De geconstateerde kostenoverschrijdingen die formeel als onrechtmatig worden aangemerkt hebben – gezien de oorzaak en de toelichting – geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.

De belangrijkste begrotingsoverschrijdingen nader toegelicht

Programma 7 Sociaal domein (totaal € 601.000)	Overschrijdingen worden veroorzaakt door diverse eindafrekeningen binnen het sociaal domein. Met name onderdeel jeugd. Past binnen het bestaande beleid. Onrechtmatig, maar telt niet mee in het oordeel.
Programma 9 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (totaal € 506.000)	Mutatie boekwaarde door mutaties grondbedrijf. Past binnen het bestaande beleid. Onrechtmatig, maar telt niet mee in het oordeel.
Programma 10 Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering (totaal € 648.000)	Betreft met name kosten die voortvloeien uit een overeenkomst die gesloten is ter voorkoming van een juridische procedure met instemming van de raad en de vorming van een voorziening wachtgeld voor voormalig wethouders. Onrechtmatig, maar telt niet mee in het oordeel.
Investeringskrediet Centrumplan Wissenkerke 2010 (totaal € 251.000)	Meer uren toegerekend dan geraamd. Daarnaast moeten nog inkomsten worden ontvangen. Onrechtmatig, maar telt niet mee in het oordeel.

Geen niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot rechtmatigheid van Europees aanbesteden

Uit de uitgevoerde controlewerkzaamheden voor de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen hebben wij geen onrechtmatigheden vastgesteld die een impact hebben op de strekking van de controleverklaring.

Wij hebben het college erop geattendeerd dat met de invoering van de nieuwe aanbestedingsrichtlijnen medio 2016 het eerdere onderscheid tussen IIA- en IIB-diensten is komen te vervallen. Bijvoorbeeld de inhuur van personeel kan hierdoor niet meer worden gekwalificeerd als IIB-dienst en daarmee is het volledige richtlijnen-regime van toepassing geworden op deze 'voormalige' IIB-dienst. Voor overheidsopdrachten voor 'sociale en andere specifieke diensten' is daarentegen een nieuwe specifieke regeling ingevoerd met een hogere drempel (ad € 750.000).

Wij hebben het college geadviseerd om op basis van een jaarlijks te ramen inkoopbehoefte en een actueel contractregister vooraf (preventief) vast te stellen dat de voorgenomen inkopen plaatsvinden volgens de juiste aanbestedingsprocedure.

Wij hebben geen fouten en/of onzekerheden in de SiSa-bijlage 2018 geconstateerd

De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is ten opzichte van vorig jaar niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramen 7 documenten aan het CBS aan te leveren.

Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2018. Hierbij evalueren wij de getrouwheid en de rechtmatigheid van de in de SiSa-bijlage verantwoorde gegevens (indicatoren).

Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze '0' terecht is ingevuld. U hebt dit aan ons bevestigd.

De (verplichte) tabel met fouten en onzekerheden wat betreft de specifieke uitkeringen is opgenomen in bijlage B van dit accountantsverslag. Tijdens de controle hebben wij geen financiële fouten of onzekerheden geconstateerd.

Wij hebben geen fouten geconstateerd met betrekking tot de naleving van de Wet Normering topinkomens (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing en vervangt tegelijkertijd de Wopt (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens). Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechte(n) in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt.

De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2018 niet meer bedragen dan € 189.000 per jaar.

Daarnaast dienen gemeenten de salarissen openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

In 2018 hebben wij geen overschrijdingen van de grensbedragen voor topfunctionarissen en overige medewerkers geconstateerd.

Wij hebben geen fouten geconstateerd met betrekking tot de naleving van de Wet normering bezoldiging top-functionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en/of met betrekking tot de publicatieverplichtingen van de WNT.

De beoordeling door het college van burgemeester en wethouders van het risico van materiële fouten in de jaarrekening als gevolg van fraude of van een overtreding van wet- en regelgeving

Het college van burgemeester en wethouders is primair verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en voor de naleving van wet- en regelgeving. Recente ontwikkelingen laten zien dat de handhaving van anti-corruptiewetgeving aan globalisering onderhevig is, waardoor ook gemeenten in toenemende mate te maken krijgen met anti-corruptieregels.

Als onderdeel van onze controle hebben wij het college verzocht inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude of van het overtreden van wet- en regelgeving (corporate compliance), inclusief de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat het management daarbij hanteert, alsook de communicatie daarover met het personeel en met de gemeenteraad. Tijdens deze gesprekken heeft het college aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's, waaronder het belang van corporate compliance en de analyse van corruptievraagstukken. Hierbij heeft het college ook voorbeelden gegeven van de manier waarop het deze beheerst.

Wij hebben kennis genomen van de vastgestelde risicoanalyse 2018 (Beleid en maatregelen ter voorkoming van fraude, corruptie, diefstal, misbruik en oneigenlijk gebruik), waarmee een adequate invulling wordt gegeven aan de frauderisicoanalyse. Van belang is een dergelijke analyse een vast onderdeel te maken van de internebeheersingsomgeving en de uitkomsten hiervan zichtbaar te evalueren en te borgen in het planning-en-controlsysteem.

In onze voorgaande rapportages hebben wij u geattendeerd op het belang van periodieke frauderisicoanalyses, bijvoorbeeld met gebruik van de 'fraudedriehoek', als vast onderdeel van de internebeheersingsomgeving.

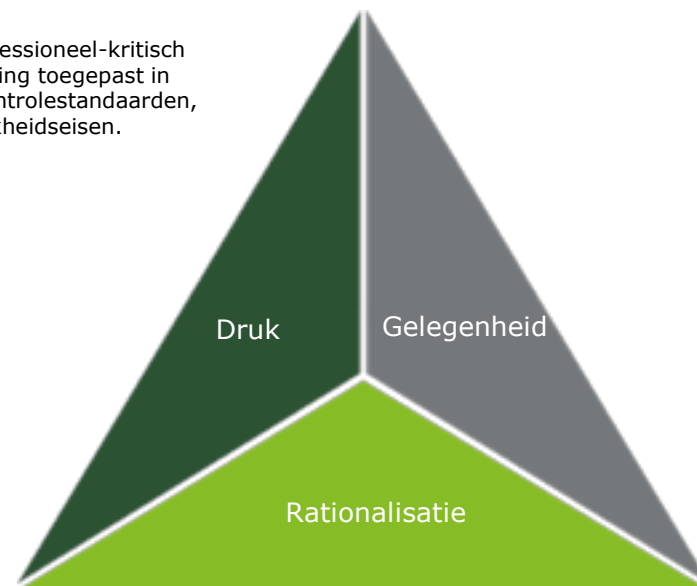
Wij adviseren om het fraudebeheersingsproces in te richten en te formaliseren en de uitkomsten hiervan zichtbaar te evalueren en te borgen in het planning en control systeem.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college van burgemeester en wethouders, inclusief het invoeren en onderhouden van internebeheersingsmaatregelen met betrekking tot de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en de efficiency van de bedrijfsvoering en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

De financiële positie van uw gemeente

In dit hoofdstuk geven wij op hoofdlijnen een samenvatting van de ontwikkelingen in het vermogen en het resultaat van uw gemeente

De vermogenspositie van uw gemeente is ten opzichte van 2017 afgenomen

In het BBV, de verslaggevingsregels van gemeenten, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten 2018 bedraagt € 819.000 nadelig. Per saldo is tussentijds € 782.000 aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2018 € 37.000 nadelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hiernavolgende overzicht hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen.

Eigen vermogen (in € 1.000)	2018	2017	2016	2015
Eigen vermogen per 1 januari	19.462	18.611	16.164	14.399
Tussentijdse resultaatbestemming	-782	589	2.037	1.126
Gerealiseerd resultaat	-37	262	410	639
Totaal ('saldo van baten en lasten')	-819	851	2.447	1.765
Eigen vermogen per 31 december	18.643	19.462	18.611	16.164

De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2018 48,4% van het balanstotaal (2017: 51,1% van het balanstotaal). Uit de in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen ratio's blijkt dat de gemeente Noord-Beveland op een aantal kengetallen een beperkte afname laat zien, maar desondanks overall goed scoort.

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit de in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in de reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de politieke besluitvorming.

Concreet betekent dit voor uw gemeente het volgende:

Exploitatieresultaat (in € 1.000)

Totale baten	26.999	
Totale lasten	27.818	
Gerealiseerde saldo van baten en lasten		-819
Af: stortingen in reserves	2.032	
Bij: onttrekkingen aan reserves	2.814	
Saldo mutaties reserves		782
Gerealiseerd resultaat		-37

De exploitatie over 2018 laat een nadelig gerealiseerd saldo van baten en lasten van € 819.000 zien, ten opzichte van een begroot saldo van € 515.000. Dit is een nadeel van € 1,3 miljoen. In hoofdstuk 3.3.3 van de jaarstukken 2018 ("Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2018") wordt in hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. Volledigheidshalve verwijzen wij hiernaar.

Wij merken op dat de gerealiseerde nadelen in het programma Sociaal domein van een bedrag van circa € 0,6 miljoen ten laste worden gebracht van de bestemmingsreserve Sociaal Domein. Deze nadelen hebben dus geen impact op het gerealiseerd resultaat, maar leiden wel tot afname van de gemeentelijke reservepositie.

Verder is in 2018 een éénmalige last verantwoord van ca € 372.500 inzake lasten die voortvloeien uit een overeenkomst die gesloten is ter voorkoming van een juridische procedure. Deze overeenkomst is in 2019 voorgelegd aan de raad ter goedkeuring. Omdat deze post zijn ontstaan kent voor 1 januari 2019, is deze last verwerkt in de jaarrekening 2018. Verder zijn voor deze partij de opgelegde bouwleges kwijtgescholden als onderdeel van de overeenkomst. Deze baten waren ook niet opgenomen in de begroting.

Op pagina 16 van deze rapportage gaan wij nader in op de verschillen tussen de begrote en de werkelijke lasten in het kader van de begrotingsrechtmatigheid.

Het weerstandsvermogen is gestegen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico's.

De door uw gemeente berekende beschikbare weerstandscapaciteit (voor samenstelling verwijzen wij naar hoofdstuk 2.2.2 in uw jaarverslag 2018) bedraagt € 7,0 miljoen (2017: € 6,0 miljoen). Er is dus sprake van een stijging van 16,7% van de beschikbare weerstandscapaciteit in 2018 ten opzichte van 2017.

De inventarisatie van risico's die in de paragraaf weerstandsvermogen (in het jaarverslag) is opgenomen geeft inzicht in de financiële omvang van de risico's die de gemeente loopt. Een toelichting op de (belangrijkste) risico's is niet opgenomen. Teneinde het inzicht in de risico's te vergroten geven wij in overweging om bijvoorbeeld de top 10 risico's verder toe te lichten, inclusief een kansinschatting van het voordoen van het geïdentificeerde risico, als ook belangrijke wijzigingen die zich het afgelopen jaar hebben voorgedaan. Daarmee wordt een doorlopend inzicht gegeven in de grootste risico's (qua financiële impact en kans) voor uw gemeente en welke risico's zijn verdwenen en/of nieuw zijn geïdentificeerd.

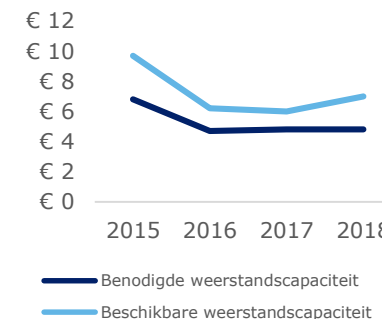
Uw gemeente heeft op basis van deze risico-inventarisatie door middel van een simulatie berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is bij het vastgestelde zekerheidspercentage van 80%.

Hieruit volgt een gekwantificeerd bedrag aan benodigde weerstandscapaciteit van afgerond € 4,8 miljoen (2017: eveneens € 4,8 miljoen).

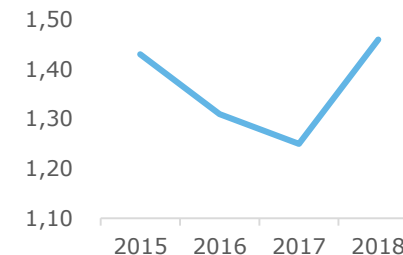
De stijging van de beschikbare weerstandscapaciteit bij een gelijkblijvende benodigde weerstandscapaciteit leidt ertoe dat de ratio van het weerstandsvermogen per ultimo 2018 is gestegen van 1,2 in 2017 naar 1,5 in 2018.

Voor meer gedetailleerde informatie over uw weerstandspositie verwijzen wij u naar hoofdstuk 2.2.2 "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in uw jaarverslag 2018.

Weerstandscapaciteit (in miljoen)

Ratio weerstandscapaciteit

Interne beheersing

Interne beheersing (significante bevindingen en actiepunten)

De belangrijkste bevindingen uit onze managementletter 2018 op hoofdlijnen

Tekortkomingen in de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2018 een interim-controle uitgevoerd.

Deze interim-controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

Wij constateren dat voor de volgende (significante) risico's (zichtbare) interne controle maatregelen ontbreken:

- Juisheid en volledigheid van de WNT-verantwoording.
- Aanvaardbaarheid van de uitgangspunten die gehanteerd zijn bij de grondexploitaties. In tegenstelling tot voorgaand jaar is door de organisatie wel een zichtbare afstemming gemaakt tussen de ramingen en de woningbouwafspraken en zijn parameters onderbouwd, echter door de beperkte omvang van de organisatie is dezelfde persoon die dit heeft opgesteld ook belast met de actualisatie van de grondexploitaties.
- Interne controle memoriaalboekingen.
- Periodeafgrenzing overige bedrijfskosten.

Van belang is hieraan invulling te geven.

De resterende bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in onze managementletter 2018. Wij verwijzen u hiernaar.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving verdient de nodige aandacht

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel over de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken over de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen gaan over de onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij geen volledigheid pretenderen.

De IT-omgeving en een adequate opzet en werking daarvan nemen een steeds dominantere plaats in binnen uw organisatie voor een betrouwbare geautomatiseerde gegevensverwerking. Daarmee krijgt de IT ook een dominantere positie in onze controleaanpak en -uitvoering.

De gemeente Noord-Beveland heeft op het gebied van informatisering en automatisering een samenwerking met de GR de Bevelanden. Bij een dergelijke constructie wordt normaliter ervan uitgegaan dat het oordeel over de automatiseringsomgeving plaatsvindt door de accountant van de gastorganisatie (in dit geval GR De Bevelanden). Door GR De Bevelanden wordt geen zekerheid gegeven over de opzet, bestaan en werking van de automatiseringsomgeving. Wij adviseren het management te bezien hier nadere afspraken over te maken.

De uitkomsten van de werkzaamheden wordt weergegeven in een ISAE3402 type 2 verklaring die ingaat op de opzet, bestaan en werking van de automatiseringsomgeving.

Cyberrisico's

Cyber is een onlosmakelijk onderdeel geworden van onze samenleving. Dagelijks werken wij met digitale oplossingen, zowel privé als zakelijk. Door gebruik van internet, interne netwerken en bedrijfsapplicaties hebben alle organisaties, ongeacht hun omvang, te maken met aan cyber gerelateerde risico's, zoals cybercrime. Als cyberrisico's zich voordoen, kunnen deze een (significante) impact hebben op de financiële systemen, op de internebeheersingsmaatregelen en op de jaarrekeningcontrole. Daarnaast kunnen deze leiden tot reputatie- en imagoschade voor uw organisatie.

Aangezien iedere organisatie waardevolle informatie heeft te verliezen of ernstige schade kan lijden als de IT-infrastructuur (tijdelijk) niet meer beschikbaar is, benadrukken wij het belang van een cyberrisicoanalyse als vast onderdeel van het interne-controlesysteem dat erop is gericht bedrijfsrisico's te onderkennen, het belang en de waarschijnlijkheid daarvan in te schatten en de interne beheersing daarop toe te spitsen.

Tijdens gesprekken heeft het management aangegeven zich bewust te zijn van cyberrisico's en voorbeelden gegeven van de manier waarop het deze beheerst, zoals het periodiek laten uitvoeren van zogenaamde 'penetratietesten' (een toets van een of meer computersystemen op kwetsbaarheden, waarbij deze kwetsbaarheden ook werkelijk gebruikt worden om in deze systemen in te breken).

Aangezien iedere organisatie waardevolle informatie heeft te verliezen of ernstige schade kan lijden als de IT-infrastructuur (tijdelijk) niet meer beschikbaar is, benadrukken wij het belang van een cyberrisicoanalyse als vast onderdeel van het interne controlesysteem, dat erop is gericht bedrijfsrisico's te onderkennen, het belang en de waarschijnlijkheid daarvan in te schatten en de interne beheersing daarop toe te spitsen.

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

In dit onderdeel geven wij een samenvatting van overige aangelegenheden en bepaalde vereiste communicaties.

Onze communicatie met het management

Bevestigingen van het management

Wij hebben het management ter confirmatie een aantal schriftelijke bevestigingen aangaande zijn verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving.

Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Noord-Beveland een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Geen meningsverschil met het management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het management geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het management en de medewerkers van de gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bijlagen

Bijlage A1 – Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van onzekerheden in de controle boven de rapportagedrempel van € 20.000.

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheid PGB-bestedingen 2018 (SVB)	€ 228.000	€ 228.000
(Sub)totaal onzekerheden in de getrouwheidscontrole	-	€ 228.000
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/etc.)	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid	N.v.t.	
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole	€ 228.000	

* In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018 en het normenkader 2018 is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage A2 – Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren. om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening.

De tabel hierna bevat een weergave van die onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron van de toelichtingvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Niet van toepassing	N.v.t.	N.v.t.

Bijlage B – Bevindingen controle SiSa-bijlage 2018

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen. Per regeling wordt in een tabel aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Bevindingen controle SiSa-bijlage		Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
OCW D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet – gemeentedeel 2018	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) – gemeentedeel 2018	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Totaal			€ 0	

Bijlage C – Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Noord-Beveland

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de "Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)" en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Noord-Beveland in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onze onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.

- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde 'onafhankelijkheidsevaluatie'), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een raad van commissarissen of audit committee, overwegen wij ook een van deze beide instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente Noord-Beveland

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben ontvangen of verstrekt en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Bijlage D - Urenbesteding jaarrekeningcontrole 2018

Een van de maatregelen om te komen tot verdere verbetering van de kwaliteit van de accountantscontrole is dat de accountant aan het toezichhoudend orgaan van de gecontroleerde rechtspersoon rapporteert hoeveel partner-/director- en team-uren hij verwacht te besteden (voorcalculatie) en daadwerkelijk heeft besteed (nacalculatie) aan de uitvoering van de jaarrekeningcontrole. In overeenstemming met deze maatregel hebben wij onderstaand de geraamde tijdbesteding weergegeven ten opzichte van de werkelijke tijdbesteding tot en met 25 juni 2019.

Functieniveau	Werkelijke urenbesteding	In %
Staff (assistent)		%
Manager (controleleider)	74	%
Eindverantwoordelijk accountant	24	%
Opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling		%
Overige specialisten		%
Totaal		100%

Bijlage E - Algemene verordening gegevensbescherming

Per 24 mei 2016 is de AVG in werking getreden. De AVG is van toepassing op elke organisatie in de Europese Unie (EU) die persoonsgegevens verwerkt. Daarnaast geldt de wetgeving ook voor organisaties die diensten en/of goederen aanbieden aan individuen in de EU, al dan niet om iets. Mocht een organisatie het gedrag van individuen monitoren, voor zover dit gedrag plaatsvindt op het grondgebied van de EU, dan zal de organisatie ook moeten voldoen aan de AVG. De AVG heeft dus een reikwijdte die verder gaat dan slechts de grenzen van de EU. Tot 25 mei 2018 hebben organisaties de tijd gehad om hun processen op de AVG aan te passen. Daarna kan iedere natuurlijke persoon binnen de EU organisaties aanspreken op het niet-nakomen ervan. De wetgeving wil het transparant, het zorgvuldig en het bewust gebruik van persoonsgegevens bevorderen en de huidige wetgeving vernieuwen.

Rechten van individuen

De AVG maakt het voor individuen mogelijk om kosteloos inzicht te krijgen in de persoonsgegevens die een organisatie van dat individu verwerkt. In bepaalde gevallen is het dan mogelijk voor een individu om gegevens te wijzigen, te laten verwijderen, een verzoek in te dienen om verdere verwerking te blokkeren en zelfs om te vragen of de gegevens overgedragen kunnen worden naar een andere partij.

Wat is er gelijk gebleven

Hoewel de AVG veranderingen met zich meebrengt, zijn veel van de reeds bestaande principes gelijk gebleven. Zo mogen gegevens alleen voor een specifiek doeleinde worden verwerkt, moet er een wettelijke basis bestaan voor het gebruik van die gegevens, en mogen zij niet verder verwerkt worden indien dit niet verenigbaar is met het oorspronkelijke doel. Ook is onder de AVG de plicht om datalekken te melden binnen 72 uur blijven bestaan.

Verwerkingsverantwoordelijkheid

Wellicht een van de grootste veranderingen is het beginsel van de verwerkingsverantwoordelijkheid. Organisaties zijn verantwoordelijk voor de naleving van alle bepalingen uit de AVG en moeten kunnen aantonen dat zij hier actief mee bezig zijn. Dit betekent dat de AVG een hoge mate van volwassenheid en documentatie verlangt. Zonder het actief documenteren van genomen maatregelen en de afwegingen die gemaakt zijn om tot die maatregelen te komen, wordt het lastig voor organisaties om aan te tonen dat zij actief bezig zijn geweest met deze wetgeving.

Additionele plichten - Gegevensbescherming door ontwerp en standaardinstellingen

Naast meer rechten voor individuen introduceert de AVG ook aanvullende plichten ten opzichte van de Wet bescherming persoonsgegevens. Zo zullen organisaties een register moeten opstellen waarin zij hun verwerkingsactiviteiten opnemen, met daarbij aanvullende informatie, zoals bewaartermijnen en genomen beveiligingsmaatregelen. Daarnaast zullen alle processen ontworpen moeten worden met de bescherming van persoonsgegevens als centraal uitgangspunt, het zogenoemde 'gegevensbescherming door ontwerp' ('privacy by design'). Daarbij zullen deze processen ook nog eens standaard de voor de individu minst indringende instellingen moeten hebben, het zogenoemde 'gegevensbescherming door standaardinstellingen' ('privacy by default').

Technische en organisatorische maatregelen moeten daarom worden genomen gedurende het gehele proces van het verwerken van persoonsgegevens (art. 25 AVG). Al deze maatregelen hebben tot doel het vertrouwen van de individu in de digitale wereld te vergroten.

Risico assessment - Gegevensbescherming effectbeoordeling

Voor iedere nieuwe gegevensverwerking dient de verantwoordelijke gegevensverwerker een impactanalyse uit te voeren indien de verwerking een hoog risico oplevert voor de bescherming van persoonsgegevens van de betrokkene. Deze impactanalyse zal uitgevoerd moeten worden met het individu als uitgangspunt, en moet in ieder geval plaatsvinden indien een organisatie systematisch individuen monitort of op grootschalig niveau gevoelige gegevens verwerkt. Hierbij zal het criterium 'grootschalig' worden ingevuld aan de hand van zowel de hoeveelheid gegevens als de hoeveelheid betrokkenen.

Toezichhoudende autoriteit

Ieder EU-land zal ten minste één toezichhoudende autoriteit aanwijzen die bevoegd is om handhavend op te treden in het geval dat de AVG niet wordt nageleefd. In Nederland is dat de Autoriteit Persoonsgegevens (voorheen: het College Bescherming Persoonsgegevens). Deze autoriteiten hebben daarnaast ook als taak om praktische informatie te verstrekken over de AVG en om leading practices te identificeren en te verspreiden. Mocht dit nodig zijn, dan hebben de hiertoe geautoriseerde toezichhouders echter ook de bevoegdheid om organisaties boetes op te leggen wanneer blijkt dat zij zich niet aan de AVG gehouden hebben. Deze boetes kunnen oplopen tot maximaal € 20 miljoen of 4% van de wereldwijde omzet van het voorgaande jaar.

Lidstatelijke maatregelen

Hoewel de AVG een uniforme set regels beoogt te creëren voor alle landen in Europese Unie, zullen lidstaten in bepaalde gevallen bevoegd zijn om aanvullende regels op te stellen voor het beschermen van persoonsgegevens. Hoewel in grote lijnen een uniforme implementatie van de AVG mogelijk is voor multinationals, zal er daarom toch ook naar nationale bepalingen gekeken moeten worden bij het uitvoeren van een privacyprogramma.

E-privacyverordening

Naast de AVG zal er ook een E-privacyverordening komen (die de huidige E-privacyrichtlijn gaat vervangen). Die wetgeving gaat specifiek in op de bescherming van persoonsgegevens bij elektronische communicatie. Deze richtlijn verplicht lidstaten om in het geval van elektronische communicatie, in aanvulling op de AVG, maatregelen te definiëren rondom elektronische communicatiegegevens die als persoonsgegevens kunnen worden aangeduid. Een definitieve versie hiervan is nog niet gepubliceerd en verwacht wordt dat deze wetgeving pas gaat gelden in 2019.

Beveiliging van persoonsgegevens

Naast het zorgvuldig verzamelen van persoonsgegevens moet een organisatie persoonsgegevens ook op een juiste en passende manier organisatorisch en technisch beveiligen. Dit houdt onder andere in dat de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van gegevens geborgd worden. Dat die gegevens niet alleen technisch beveiligd moeten worden maar ook organisatorisch, benadrukt dat het beschermen van gegevens ook offline moet gebeuren.

Functionaris voor de gegevensbescherming

De AVG dwingt af dat sommige organisaties een functionaris ten behoeve van gegevensbescherming dienen aan te stellen. Deze functie dient zich namens de organisatie onder andere bezig te houden met het toepassen en naleven van de AVG en het interne dataprivacybeleid. De verplichting om een functionaris voor de gegevensbescherming aan te stellen, geldt in ieder geval voor overheidsinstellingen.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL"), its global network of member firms, and their related entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL does not provide services to clients. Please see www.deloitte.nl/about to learn more.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries and territories serves four out of five Fortune Global 500@companies. Learn how Deloitte's approximately 264,000 people make an impact that matters at www.deloitte.nl.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms or their related entities (collectively, the "Deloitte network") is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.